

17. IFJÚSÁGI FORRÁSOK

Jelen melléklet azokat a forrásokat veszi sorra, melyeket a hazai ifjúságpolitika körébe tartozó feladatok, ifjúsági célokat szolgáló szervezetek, intézmények, valamint a nemzetközi ifjúsági programok finanszírozására lehet fordítani. Elsődlegesen a mindenkori költségvetési törvény által biztosított forrásokat kell megemlítenünk, megjegyezve, hogy szorosan vett értelemben a költségvetési törvénynek az ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter felügyelete alá tartozó fejezete tartalmaz e célra fordítható pénzeket, továbbá a IX. Helyi önkormányzatok támogatása és a XVII. Területfejlesztés c. fejezet egy-egy sora is ide-sorolható. Tágabb értelemben azonban – az ifjúságpolitika horizontális politika természetéből kifolyólag – szinte valamennyi miniszter felügyelete alatt találunk olyan forrásokat, melyeket az ifjúsági korosztályra fordítottak valamilyen címen. (Ezeket a terjedelembre való tekintettel nem soroljuk fel egyenként.)

A számbavétel során külön kiemeljük a központi költségvetésből a Gyermek és Ifjúsági Alapprogramot, mely a gyermek- és ifjúsági korosztályi, valamint a gyermekekért és fiatalokért dolgozó társadalmi szervezetek és intézmények munkáját támogatja. Kiemelést érdemel továbbá a szintén a központi költségvetés részét képező Nemzeti Civil Alapprogram. Az NCA forrásaiból – pályázati úton történő támogatással – azok az ifjúsági célokat szolgáló civil szervezetek (magánalapítványok, társadalmi szervezetek) is részesülhetnek, melyek legalább egy éve ténylegesen működnek.

A hazai forrásokat az Európai Unió ifjúsági mobilitást támogató programja, az Ifjúság 2000–2006 Program egészíti ki, mely egyrészt a fiatalok saját projektjeit támogatja, másrészt segít mindazoknak a szakembereknek is, akik fiatalokkal foglalkoznak valamilyen iskolán kívüli program megvalósításában. A Program az anyagi támogatáson túl képzési, információs, szakmai, módszertani szolgáltatásokat is nyújt. A Program keretében Nemzetközi Ifjúsági Cserék, Ifjúsági Találkozók, Fejlesztő Projektek, leginkább helyi szintű Ifjúsági Kezdeményezések megvalósítására, Európai Önkéntes Szolgálatban való részvételre van lehetőség.

Központi költségvetés

Magyarországon 1999-ben emelkedett minisztériumi szintre az ifjúsági korosztállyal összefüggő tevékenységek koordinálása az Ifjúsági és Sportminisztérium megalakulásával, ezért a források mértékét ekkortól elemezzük.

1999–2002 között az Ifjúsági és Sportminisztérium, 2002–2004 között a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium, 2004–2006 között az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium látta el ezt a feladatot, jelenleg pedig a Szociális és Munkaügyi Minisztérium felelős az ifjúságpolitikáért. A mindenkori éves költségvetési törvényben ezek a tárcák önálló fejezetet képeztek/képeznek, melyen belül jól elkülöníthetők az ifjúsági célú költségvetési sorok. A fejezeti kezelésű előirányzatok jogcímei évről-évre nagy hasonlóságot mutatnak, a Zánkai Gyermek és Ifjúsági Centrum Kht., a Budapesti Európai Ifjúsági Központ, a Márton Áron Szakkollégiumért Alapítvány, az Agora Irodahálózat, a Magyar Ifjúsági Konferencia, az ifjúsági rendezvények, az ifjúságkutatás, a két- és többoldalú államközi szerződésekből eredő ifjúsági feladatok, a határon túli ifjúsági szervezetek támogatása, a Gyermek és Ifjúsági Alapprogram támogatása stb. minden évben szinte változatlan elnevezéssel jelenik meg. (A Gyermek és Ifjúsági Alapprogramról még külön szólunk.)

Az alábbi táblázat évenkénti bontásban mutatja be a gyermek és ifjúsági feladatokra fordítható központi költségvetési támogatás összegét az 1999–2006 közötti időszakban (millió forintban):

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 383	1 445	1 927,9	2 097,9	2 397,5	3 358,5	2 214	2 074

Ennek az összegnek jelentős részét a mindenkori ifjúsági ügyekért felelős minisztérium pályázati úton osztotta/osztja szét. A pályázati célok – a jogcímekhez hasonlóan – szintén hasonlóságot mutatnak évről-évre, pusztán némi eltérés tapasztalható közöttük. Jellemzően az alábbi célokra kerültek/kerülnek pályázatok kiírásra: játszótérfejlesztés; határon túli ifjúsági szervezetek programjainak, működésének támogatása; közösségi terek létesítése; fesztiválok, rendezvények támogatása; ifjúsági csereprogramok támogatása; szálláshely-felújítás, szálláshely-fejlesztés; erdei turista útjelzés-hálózat felújítása, létesítése stb.

Az ifjúsági célú feladatokra fordítható források között jelent meg 1996-ban az önkormányzatok munkáját nagymértékben segítő kiegészítő támogatás, melynek szakmai felügyelete 1999-ben a Gyermek- és Ifjúsági Koordinációs Titkárságtól az ISM-hez, majd jogutód minisztériumaihoz került, költségvetési helye és összege pedig változó volt (lásd a lenti táblázat, az adatok

millió forintban értendők). A pályázati források évente nyújtottak kiegészítő támogatást kezdetben ifjúsági referensek foglalkoztatásához, illetve „gyermek és/vagy ifjúsági önkormányzatok, helyi szintű korosztályi képviselői testületek” működéséhez, 2003-ban pedig új elemként megjelent az ifjúsági információs és tanácsadó irodák létrehozásának, működtetésének és hálózatfejlesztésének támogatása, továbbá a kistérségi ifjúságsegítő szakemberek foglalkoztatásához való hozzájárulás. 2004-ben a minisztérium átalakította az önkormányzatokat támogató pályázati rendszerét:

- az addig külön kategóriák keretében megvalósítható pályázati célokat egységesítette, a pályázatok bírálatának legfőbb szempontja a pályázati programban ismertetett feladatellátás komplexitásának mértéke lett;
- az összes pályázati cél tekintetében lehetővé tette az egy közigazgatási-statisztikai kistérségbe tartozó önkormányzatok közös pályázatát.

2005-ben tovább folytatódott a pályázat célrendszerének átalakítása, az integrált, komplex szemléletű ifjúsági szolgáltatások finanszírozása vált elsődlegessé. A pályázat átalakításának eredményeként

- megindult az ifjúsági feladatok települési, illetve területi szintű stratégiai, ágazatokon átívelő tervezése;
- kialakultak, illetve megerősödtek az integrált, komplex szemléletű ifjúsági szolgáltatások.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kiegészítő támogatás	150	98,1	109,7	64,5	145,6	170	170	170

2001-től kezdve az ifjúsági célú források köre bővült a Turisztikai célélőirányzat meghatározott hányadával, melyet értelemszerűen turisztikai feladatokra fordított az ifjúsági tárca. 2001–2003 között még a Gazdasági és Közlekedési Minisztériummal kötött megállapodás alapján került átcsoportosításra a *Turisztikai célélőirányzatból* az ISM-hez 75, 80, illetve 200 millió forint, majd a 2004. év költségvetéséről szóló törvényben garanciális szabályként jelent meg, hogy a Turisztikai célélőirányzat (a továbbiakban: TC) 5%-át ifjúsági turizmus céljára kell fordítani. A TC 5%-a felhasználásának részletes szabályait az ifjúsági ügyekért felelős miniszter, valamint a gazdasági és közlekedési miniszter (illetve jogutóda) határozza meg együttes rendeletben.

Az átcsoportosított pénz jellemzően pályázati úton kerül szétosztásra, korábban értékteremtő szabadidőtöltést, tematikus táboroztatást, majd a belföldi, nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshelyek fejlesztését, valamint az erdei turista útjelzeshálózat felújítását és fejlesztését támogatták a tárcák.

Az alábbi táblázat a Turisztikai célélőirányzatból az ifjúsági ügyekért felelős minisztériumhoz átcsoportosított összeget mutatja meg (millió forintban):

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
TC-ből átcsoportosított összeg	75	80	200	550	222	190

Gyermek és Ifjúsági Alapprogram

A Gyermek és Ifjúsági Alapprogram – a Gyermek és Ifjúsági Alapról, a Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítványról, valamint az ifjúsággal összefüggő egyes állami feladatok ellátásának szervezeti rendjéről szóló 1995. évi LXIV. törvény szerint – a központi költségvetés elkülönített, fejezeti kezelésű előirányzataként támogatja a gyermekek és fiatalok programjait, szervezeteit, kezdeményezéseit és az azokat segítő szolgáltatásokat. Az Alapprogram bevételi forrásai a központi költségvetésből nyújtott, az éves költségvetési törvényben meghatározott támogatásból; az Alapprogram javára teljesített önkéntes befizetésekéből; a Központi Ifjúsági Alap pénzmaradványaiból, ezek korábbi tokekihelyezéséből származó összegeiből, valamint a javára teljesített visszafizetésekéből és egyéb bevételi forrásokból állnak. Nagyon fontos szabály, hogy az Alapprogram bevétele és év végi pénzmaradványa nem vonható el. Az Alapprogram pénzügyi fedezetével az ifjúsági ügyekért felelős miniszter rendelkezik.

Az Alapprogramból csak a törvényben meghatározott célokra nyújtható támogatás, méghozzá nyilvános vagy meghívásos pályázat, illetve egyedi támogatási igény elbírálása alapján a felhasználás célja szerint országos, regionális vagy helyi programra.

4. § (1) Az Alapprogram bevételi forrásaiból a következő célokat lehet támogatni:

a) a gyermekek testi, lelki, szellemi fejlődését segítő programokat, azon belül különösen:

- a gyermekek egészséges szabadidő-eltöltésével kapcsolatos tevékenységeket,
- a gyermekek iskolán kívüli nevelésével összefüggő tevékenységeket,
- a gyermekek testi és lelki egészségét veszélyeztető jelenségek elleni fellépéssel kapcsolatos kezdeményezéseket,

b) a honismeretet, a helyismeretet elősegítő, a haza szeretetére nevelő programokat,

c) a természeti és épített környezet megóvását, védelmét segítő programokat,

d) az ifjúság közösségi kezdeményezéseit, saját szervezeteik és csoportjaik kezdeményezéseit és tevékenységét,

e) az ifjúság érdekében tevékenykedő intézmények, nem-kormányzati szervezetek olyan programjait, amelyek építenek a részvételre, a demokratikus döntéshozatalra, az együttműködésre,

f) a demokráciára neveléssel, a demokratikus működés gyakorlásával és az állampolgári neveléssel kapcsolatos programokat és kezdeményezéseket,

- g) a fiatalok saját problémamegoldó képességének erősítését elősegítő programokat,
 h) az európai integrációs folyamatban való ifjúsági részvételt, valamint az európai kapcsolatok kiépítését segítő kezdeményezéseket,
 i) a kábítószer, az alkohol, a dohányzás és más egészségkárosító szerek fogyasztásának veszélyeivel kapcsolatos megelőző, figyelemfelhívó programokat,
 j) hátrányos helyzetben lévő gyermekek és fiatalok felzárkóztatását segítő programokat,
 k) az ifjúság társadalmi helyzetének változásait nyomon követni képes információs és elemző rendszer kiépítését és működtetését.

A Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram és a Regionális Ifjúsági Irodák működéséről szóló 2/1999. (IX. 24.) ISM rendelet meghatározza azt is, hogy az Alapprogramból támogatásra fordítható bevételek legfeljebb 70%-ának felhasználására a regionális támogatási rendszerben kerül sor, míg a támogatási keretösszegek legfeljebb 5%-a fordítható az egyedi támogatási igényekre.

Az alábbi táblázat azt mutatja meg, hogy az 1999–2006 közötti időszakban évente összesen mekkora összegű támogatásban részesült a központi költségvetésből a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram, valamint azt, hogy a GYIA-n belül hogyan oszlott meg a központi GYIA és a regionális ifjúsági tanácsok (RIT) által szétosztható keret. A támogatás nyújtása jellemzően pályázati úton történt/történik minden évben, elenyésző számban fordult elő egyedi elbírálás. A pályázati célok között rendszeresen megtalálható pl. a gyermek és ifjúsági szervezetek rendezvényeinek, internetes hozzáféréseinek, tematikus képzéseinek támogatása, az általuk kiadott nyomtatott és elektronikus médiatermékek, egyéb kiadványok támogatása, táborok, kis értékű tárgyi eszközök beszerzésének támogatása stb.

GYIA	kezelési költség	központi GYIA	RIT-ek	ÖSSZESEN
1999	26 500	420 500		530 000
2000	22 350	277 650	147 000	447 000
2001	24 750	141 075	329 175	495 000
2002	25 000	145 000	330 000	500 000
2003	26 500	143 000	360 500	530 000
2004	11 500	63 000	147 000	221 500
2005	21 920	124 500	288 500	434 920
2006	24 360	138 852	323 988	487 200
ÖSSZESEN	132 020	894 225	1 926 163	3 645 620

A Nemzeti Civil Alapprogram

Az Országgyűlés 2003. június 23-án fogadta el a Nemzeti Civil Alapprogramról szóló 2003. évi L. törvényt, melynek fő célja a civil szervezetek pályázati támogatások útján történő támogatásával azok működésének megerősítése, a civil szektor fejlődésének elősegítése.

Az Alapprogramból támogatásban részesülhetnek mindazok a Magyarországon nyilvántartásba vett magánalapítványok és társadalmi szervezetek (ide nem értve a munkaadói- és munkavállalói érdekképviselőket, pártokat és biztosítóegyesületeket), amelyek legalább egy éve ténylegesen működnek. A támogatási összegek felosztásáról a civil szervezetek képviselői közül választott kollégiumok döntenek. A támogatási rendszer működésének alapelveit az Alapprogram elvi irányító testülete, a szintén civil képviselők többségéből álló Tanács határozza meg.

Az NCA rendszerének újdonsága az állami befolyástól mentes, civil szervezetek általi döntéshozatal. A pályázó szervezetek biztosak lehetnek benne, hogy pályázatukat az általuk választott testületi tagok bírálják el, így a civil szervezetek gyakorlatilag saját maguk döntenek a rendelkezésre álló pénz szétosztásáról.

Az első pályázatokon keresztül 2004-ben több mint 6 milliárd forint (24 millió euro), 2005-ben pedig mintegy 7 milliárd forint (28 millió euro) vissza nem térítendő támogatás jutott el sikeresen a pályázó alapítványokhoz, az egyesületekhez. A 2006-ban felosztható támogatási keret csaknem 7 milliárd forint.

A civil szervezeteken belül nem képeznek külön kategóriát az ifjúsági szervezetek, azonban nincs akadálya annak, hogy a törvényi feltételeknek megfelelő (2003. évi L. törvény 3. § (1) – (4) bekezdés), ifjúsági célokat szolgáló alapítványok, társadalmi szervezetek is pályázzanak az NCA forrásaira. A keretösszegeken belül azonban nem határozható meg az ilyen tevékenységet folytató civil szervezeteknek nyújtott támogatás aránya.

Ifjúság 2000–2006 – Youth in Action 2007–2013

Az Európai Unió tagállamai közösen hozták létre az Ifjúság 2000–2006 Közöségi Akcióprogramot, amely a jogi keretet adja az ifjúságnak szóló nem formális oktatási programok támogatásához.

Az Ifjúság 2000–2006 Program nem csupán a fiatalok saját projektjeit támogatja, hanem segít mindazoknak a szakembereknek is, akik fiatalokkal foglalkoznak valamilyen iskolán kívüli program megvalósításában. Nem csak anyagi támogatást ad, hanem képzési, információs, szakmai, módszertani szolgáltatásokat is nyújt.

A Program öt alprogramot foglal magában, melyek az alábbiak:

1. alprogram – Fiatalok Európáért

Az ifjúsági cserék és az ifjúsági találkozók lehetőséget biztosítanak különböző országokból érkező ifjúsági csoportoknak (15 és 25 év között) a találkozásra. A cserék pedagógiai és nemformális nevelési céllal és értékkel kell, hogy bírjanak. A cserék alatt a fiatalok közösen meghatározott témákat tanulmányoznak, és ezalatt megismerkednek egymás kultúrájával.

2. alprogram – Európai Önkéntes Szolgálat (EVS)

Ebben az alprogramban a résztvevő 18–25 éves fiatalok legfeljebb 12 hónapot töltenek külföldön, ahol európai önkéntesként változatos témájú, helyi érdekeltségű projektekben vesznek részt, például szociális, környezetvédelmi, művészeti és kulturális, műszaki fejlesztési, szabadidős vagy sport témákban.

3. alprogram – Ifjúsági Kezdeményezések

Ebben az alprogramban a 15 illetve 18 és 25 év közötti fiatalok helyi projektek megvalósítására kaphatnak támogatást, ezzel is lehetőséget teremtve számukra kreativitásuk és kezdeményező-készségük fejlesztésére és kifejezésére. Az alprogram másik célja, hogy azoknak, akik korábban önkéntes szolgálatban vettek részt, a jövőben konkrét lehetőséget biztosítson arra, hogy az önkéntességük ideje alatt szerzett tapasztalataikra és készségeikre építhessenek.

4. alprogram – Metszéspont Projektek

Ez az alprogram kapcsolatot teremt az oktatás (Socrates) és a szakképzés (Leonardo Da Vinci) területén működő programok és az Ifjúság 2000–2006 Program (nemformális oktatás) között, így olyan kezdeményezéseket támogat, melyekben a három program kiegészíti egymást, vagy esetleg más programot (pl. Kultúra 2000).

5. alprogram – Fejlesztő Projektek

Az 5. alprogram támogatást nyújt olyan képességek kialakítására és újítások létrehozására, melyek a nemzetközi ifjúsági munkához kapcsolódnak. Lehetőséget kínál ifjúsági szervezeteknek arra, hogy partnerkapcsolatokat alakítsanak ki vagy erősítsenek meg, bevált módszereiket megosszák egymással. Segítséget nyújt továbbá képzések, együttműködések, és információs tevékenységek támogatásával az Ifjúság 2000–2006 1., 2., 3. és 5. alprogramjaiban megvalósuló projektek tervezéséhez, előkészítéséhez és megvalósításához.

Az Ifjúság 2000–2006 Program keretében kiírt pályázatok céljait, kereteit az Európai Bizottság határozza meg, míg Magyarországon a Nemzetközi Prog-

ramok Tanácsa az a döntéshozó testület, amely az Európai Unió nemzetközi ifjúsági programokra előirányzott kereteinek pályázati úton történő szétosztásáért, a felhasználás irányelveinek, az éves nemzeti prioritásoknak a meghatározásáért felel.

A következő táblázat a pályázók részére megítélt támogatás összegét mutatja meg euróban 2000–2006 között:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kiosztott támogatás euróban	838.432	776.088	1.012.841*	1.048.208*	2.049.656*	1.270.630*	nincs adat

* Megjegyzés: nem végleges adatok mivel az adott év keretének felhasználását az Európai Bizottság által elfogadott végső beszámoló tartalmazza, amely az adott költségvetési évet követő 4. évben készül el.

Míg a fentiek a 2000–2006 közötti időszakra vonatkoztak, nézzük meg, hogyan kíván változtatni az Európai Bizottság az Ifjúsági Programon a következő hét éves periódusban.

Az új Ifjúság Program – Youth in Action – az Ifjúsági program új generációjáról (2007–2013)

A program jogi alapja az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 149. cikkelyének második bekezdése, időtartama pedig megegyezik az Agenda 2007 időtartamával (2007-2013).

Az új generációs Ifjúsági program általános céljai az alábbiak:

- elősegíteni a fiatalok aktív általános és európai állampolgárság-tudatát (a fiatalok EU-hoz való tartozás érzésének fejlesztése, interkulturális tanulás elősegítése, az EU alapértékeinek közvetítése a fiatalok felé, kreativitás, vállalkozókedv fejlesztésének elősegítése);
- fejleszteni a fiatalok közötti szolidaritást, különösen az EU-n belüli társadalmi kohéziót (az önkéntes tevékenységekben való részvételen keresztül lehetőséget adni a fiataloknak, hogy kifejezhessék személyes elkötelezettségüket, bevonni a célcsoportot az EU szolidaritási akcióiba);
- ösztönözni a fiatalokon keresztül egymás jobb megértését (fejleszteni a tagállami és a szomszédos államokbeli fiatalok közötti cseréket és az interkulturális párbeszédet, hozzájárulni az imént említett országokban működő ifjúsági struktúrák támogatása minőségének és az ifjúsági munkások szerepének fejlesztéséhez);
- hozzájárulni az ifjúsági tevékenységek és a civil társadalmi szervezetek támogatási rendszereinek fejlesztéséhez (hozzájárulni az érintett szervezetek háló-

- zatba szerveződéséhez, fejleszteni az ifjúsági munkások képzését és együttműködését, segíteni a fiatalok nem-formális oktatásának felismerését);
- elősegíteni az ifjúságpolitikák közötti európai együttműködést (ösztönözni az államigazgatás és a politikaalkotók közötti bevált módszerek cseréjét és az együttműködést, továbbá a fiatalok és a döntéshozók közötti strukturált párbeszédet).

A program kedvezményezettjei a fiatalok, fiatalok csoportjai, ifjúsági munkások, ifjúsági szervezetek, más partnerek, akik az ifjúsági szektorban dolgoznak. Fiatal alatt a program a 13–30 év közötti korcsoportot érti.

A program megvalósítása nagymértékben decentralizált, viszont a központosított programokat egy, a jövőben megalakuló végrehajtó ügynökség fogja kezelni.

A pénzügyi hozzájárulás négyféle lehet: támogatás, ösztöndíj, díj, amelyet természetes személyek kaphatnak, továbbá működési költségekhez való hozzájárulás, amelyet az európai szinten aktív szervezetek kaphatnak.

A YOUTH IN ACTION költségvetése a következő költségvetési periódusra 915 millió euró.

A program egyszerűsödik, s ennek értelmében a költségvetési sorok száma csökken, az új programban egyetlen Ifjúsági költségvetési sor lesz. Fontos továbbá, hogy a program csupán kiegészíti, nem helyettesíti a nemzeti és regionális akciókat. Az új, tervezett jogi alap (döntés a Youth In Action programról) pedig a kezdeményezés minden területét magában foglalja.

A YOUTH IN ACTION alprogramjai:

1. Fiatalok Európaért
2. Európai Önkéntes Szolgálat
3. A Világ Ifjúsága
4. Ifjúsági munkások és támogatási rendszerek
5. Ifjúságpolitikai együttműködés támogatása

Egyebek

Léteznek az Európai Bizottság által kiírt „központi” pályázatok, a Nemzetközi Visegrádi Alap pályázatait⁹¹, valamint civil pályáztató szervezetek is kezelnek ifjúsági célra is felhasználható forrást: (pl.: United Way Alapítvány, Budapest Bank Budapestért Alapítvány). Érdekes a pályázatfigyeléssel foglalkozó ingyenes oldalakat tanulmányozni (pl.: www.pafi.hu), vagy a tucatjával létező ingyenes internetes hírlevelek egyikére-másikára feliratkozni. Adott esetben a települési önkormányzatok is szoktak ifjúsági tevékenységeket finanszírozni pályázati úton.

A jegyzet kereteit szétfeszítenené, de mindenképpen fontos tudni, milyen szempontokra érdemes figyelemmel lenni egy-egy pályázat megírásánál, adott esetben kiírásánál.

Jegyzetek

91 www.visegradfund.org